

Modern Challenges to Honoring Your Father

1) רמב"ם פירוש המשניות - מסכת פאה פרק א

כי המצות כולן נחלקין בתחלה על שני חלקים, החלק האחד במצות המיוחדות לאדם בנפשו, במה שיש בינו ובין הקדוש ברוך הוא, כגון ציצית ותפילין ושבת ועכו"ם, והחלק השני במצות התלויות בתועלת בני אדם קצתם עם קצתם, כגון אזהרה על הגניבה והאונאה והאיבה והנטירה, וכגון הצווי באהבת איש את חבירו, ושלא יסית אדם להזיק לחבירו, ואל יעמוד על דם רעהו, וכבוד אבות והחכמים שהם אבות

2) רמב"ן שמות פרק כ פסוק יב

והנראה במכתב הלוחות שהיו החמש ראשונות בלוח אחד שהם כבוד הבורא כמו שהזכרתי, והחמש השניות בלוח אחד, שיהיו חמש כנגד חמש, כענין שהזכירו בספר יצירה (א ג) עשר ספירות בלי מה כמספר עשר אצבעות, חמש כנגד חמש, וברית יחיד מכוונת באמצע. ומזה יתברר לך למה היו שתיים, כי עד כבד את אביך הוא כנגד תורה שבכתב, ומכאן ואילך כנגד תורה שבעל פה. ונראה שלזה רמזו רבותינו ז"ל שאמרו (תנחומא עקב י) שתי לוחות כנגד שמים וארץ וכנגד חתן וכלה וכנגד שני שושבינן וכנגד שני עולמים. וכל זה רמז אחד, והמשכיל יבין הסוד:

3) ספר מנחת חינוך - מצוה לג - אות ג

ומצות עשה היא ככל מצוות שבתורה לענין תשובה, דתשובה מכפרת. ומ"מ אני מסופק, לפי המבואר בר"מ פ"ב מתשובה ה"ט ובש"ס [יומא פ"ה ע"ב], דעבירות שבין אדם לחבירו לא מהני תשובה ולא יום הכפורים עד שירצה את חבירו, אם כאן במצוה זו של כיבוד דהוא נוסף, דגזירת הכתוב היא דנוסף על כיבוד כל אדם, דבאדם אחר אין איסור אלא לצערו וכאן מצוה לכבדו, אם לא כיבדו אפשר דהיא רק מצות המקום ברוך הוא ולא בין אדם לחבירו, דבין אדם לחבירו אינו אלא במה שהוא שוה לכל אדם, אבל כאן הוא רק באביו ואמו, א"כ אינו אלא כמצוות שבין אדם למקום ברוך הוא. או דילמא כיון שהשם יתברך צווה זו המצוה בין אדם לחבירו, הוי בין אדם לחבירו ולא מהני תשובה אם לא שירצה את אביו ואמו:

4) תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד ב

ת"ר: מכבדו בחייו ומכבדו במותו

5) תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד ב

במותו כיצד? היה אומר דבר שמועה מפיו, לא יאמר: כך אמר אבא, אלא כך אמר אבא מרי, הריני כפרת משכבו

6) רמב"ם הלכות ממרים פרק ו

אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו

7) טור יורה דעה סימן רמ

כתב הרמב"ם ממזר חייב בכיבוד אביו ואמו ומוראן אף ע"פ שהוא פטור על מכתן וקללתן עד שיעשו תשובה אפי' היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתיירא ממנו ונ"ל כיון שהוא רשע אינו חייב בכבודו כדאמרינן [ב"ק צד ב] גבי הניח להן אביהן פרה גזולה חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם ופריך והא לאו עושה מעשה עמך הוא פי' ואין חייבין בכבודו ומשני כשעשה תשובה אלמא כל זמן שלא עשה תשובה אין חייבין בכבודו.

8) רש"י בראשית פרק יא פסוק לב

וימת תרח בחרן - לאחר שיצא אברם מחרן ובא לארץ כנען והיה שם יותר מששים שנה, שהרי כתוב (יב ד) ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן, (פסוק כו) ותרח בן שבעים שנה היה כשנולד אברם, הרי מאה ארבעים וחמש לתרח כשיצא אברם מחרן, עדיין נשארו משנותיו הרבה. ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם, שלא יהא הדבר מפורסם לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו שהניחו זקן והלך לו, לפיכך קראו הכתוב מת, שהרשעים אף בחייהם קרוים מתים, והצדיקים אף במיתתן קרוים חיים, שנאמר (שמואל ב' כג כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי:

9) זוהר חלק א דף קסד/ב

ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מבתר ע"ז, אתענשת דלא רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעתא חדא, בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתכוונת לטב

10) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד א

חזקיהו אמר: ליתי ישעיהו גבאי, דהכי אשכחן באליהו דאזל לגבי אחאב (שנאמר: (מלכים א' י"ח) וילך אליהו להראות אל אחאב)

11) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מז עמוד א

תא שמע: (תהלים ט"ו) נבזה בעיניו נמאס - זה חזקיהו מלך יהודה, שגירר עצמות אביו על מטה של חבלים.

12) בתורתו יהגה ח"א מילואים כ"ה (ד' תכ"ד)

והוסיף עוד הגר"י זילברשטיין שליט"א דמצינו דסרח אף היא ממנין השבעים נפש שירדו למצרים (בראשית פמ"ו י"ז) וכתוב בהו כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה יוצאי ירכו הרי דכולהו חשיבי ממש כיוצאי ירך יעקב ולפי"ז איכא ראייה לחכמ"ש דהכאילו ילדו הוא שוה ממש

13 חכמת שלמה אבן העזר סימן א סעיף א

והנה נסתפקתי במי שגידל יתום ויתומה בתוך ביתו אם נחשב זה קיום פ"ו כיון דאחז"ל המגדל יתום ויתומי בתוך ביתו מעלה עליו כאלו ילדו א"כ יש לומר דהוי נמי כאלו קיים פ"ו או עכ"פ אינו דומה לולד ממש ולא קיים בזה פ"ו ולכאור' נראה דזה תלוי בפלוגתת הדרישי עם הט"ז ביו"ד (סימן רמ"ב) דדעת הדרישי דכל מקום דנאמר כאלו אין המוקש שוה אל מי שמקיש לו והט"ז חולק דהוא שוה ממש ולכך ה"נ להדרישי כיון דאינו שוה ממש ולכך נהי דאמר' דהוי כאלו ילדו מ"מ אינו לידה ממש ואינו יוצא בה ידי פ"ו אבל להט"ז שהוא שוה ממש אז יוצא בה ידי פ"ו מיהו אף להדרישי מ"מ הוי רק אם לא הוליד כלל אבל אם הוליד ומתו וגידל יתום ויתומה ודאי קיים פ"ו דממ"נ אם בעינן לידה הרי הוליד ממש ואף דלא גדלם הרי הגדיל יתום ויתומה ונהי דלא הוליד עכ"פ גידל ויוצא ממ"נ כן נראה לי נכון לדינא ודו"ק:

14 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יט עמוד ב

כתיב את חמשת בני מיכל בת שאול. אמר לך רבי יהושע: וכי מיכל ילדה? והלא מירב ילדה! מירב ילדה ומיכל גידלה, לפיכך נקראו על שמה. ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו - מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

15 תלמוד בבלי מסכת חולין דף יא עמוד ב

רב מרי אמר: אתיא (שמות כ"א) ממכה אביו ואמו, דאמר רחמנא: קטליה, וליחוש דלמא לאו אביו הוא! אלא לאו משום דאמרין זיל בתר רובא, ורוב בעילות אחר הבעל.

16 תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מט עמוד א

רב אחא בר יעקב איטפל ביה ברב יעקב בר ברתיה, כי גדל, א"ל: אשקין מיא, אמר לו: לאו בריך אנא. והיינו דאמר' אינשי: רבי רבי, בר ברתך אנא.

17 שולחן ערוך אבן העזר סימן טו סעיף יא

מותר אדם בבת אשת אביו שיש לה מאיש אחר, ואפילו חורגה (פ"י בת אשת אב) הגדלה בבית בין האחין מותרת להם, ולא חיישין למראית העין שנראית כאחותם.

18 ביאור הלכה סימן קלב

ועתה נבאר מה יקרא אורח ותושב... ואם בעה"ב מגדל בביתו יתום אפילו בשכר ואין לו אב ואם במקום אחר אז נקרא תושב אבל אם יש לו אב ואם במקום אחר אינו נקרא תושב אפילו אם מגדלו בתורת צדקה מכש"כ אם הוא אצלו בשכר:

19 תשובות והנהגות כרך ג סימן שעד

שאלה: אחד שהיה מאומץ או חונך אצל אם חורגת אם מתאבל כשמתה

נראה שראוי לו להתאבל בכל דיני אבילות וראייה לדבר מברכות טז: כשמת טבי עבדו קיבל עליו ר"ג תנחומין, א"ל תלמידיו למדתנו רבינו שאין מקבלין תנחומין על העבדים, אמר להם אין טבי עבדי כשאר עבדים כשר היה, ועיי"ש בחידושי הרשב"א שעבדו המשמשו חביב עליו כבנו ולכן נהג אבילות וקיבל תנחומין, הרי דאף שאינו בנו ממש כל שחביב עליו כבנו שייך בו אבילות, וכל שכן בנדוננו אם הוא מאומץ והאיש חונך אותו כבן או שהיא אשה אחרת ולא אמו וגידלתו כבן, עליו לנהוג דיני אבילות כאילו היתה אמו, וק"ו הדבר אם בעבדים שאין מתאבלים עליהם כלל כיון שהרגיש בו שהוא כבנו ראוי להתאבל עליו, ק"ו כאן ששמו ותוארו אמה או אבא ונהגו כאב ואם, דראוי להתאבל עליהם.

ונראה שיש לעודדו לנהוג אבילות, ונראה שאין זה בגדר מצטער גרידא המראה צערו לרבים, אלא דכשמקבל עליו אבילות יש כאן חלות מציאות דאבילות ולכן יש מצות תנחומין. ולכן ביום השביעי שיש דין דמקצת היום ככולו כתב הרמ"א סמ"י שצ"ה "אין הדבר תלוי רק בעמידת מנחמין" וכשאין מנחמין באים ביום שביעי צריך להמתין עד שעה שרגילין מנחמין לבוא בשאר ימים דהיינו לאחר יציאה מביהכ"ס, דהניחום הוא חלק מהאבילות ולכן כשיש מנחמין ועמדו מאצלו שאז האבלים קיימו מצותן בשביעי פוסקת האבילות.

מיהו אף שראוי להתאבל על מי שנהג אצלו כאב ואם ולנהוג בדיני אבילות, ונראה שיש בעצם האבילות גם תועלת לנשמת הנפטר, עיין שבת קנב. . .